

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 109 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Tredje behandling af lovforslag nr. L 168: Forslag til lov om støtte til forureningstruede vandindvindinger.

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 19/2 97. Første behandling 11/3 97. Betænkning 16/4 97. Anden behandling 24/4 97).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 65 stemmer (S, SF, RV, FP, EL, CD og DF) mod 44 (V og KF).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 123:

Forslag til folketingsbeslutning om dansk deltagelse i en multinational sikringsstyrke i Albanien.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 16/4 97. Første behandling 23/4 97. Betænkning 30/4 97).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling**Gert Petersen (SF):**

Principielt kan Socialistisk Folkeparti tilslutte sig, at det internationale samfund i ganske særlige tilfælde griber ind i en stats forhold med militære midler, hvis det sker under FN's ledelse eller med FN's godkendelse. Derfor har vi støttet f.eks. UNPROFOR-, IFOR- og SFOR-operationer, og vi har støttet den FN-militære tilstedeværelse i Makedonien og dansk deltagelse heri.

Men i den foreliggende situation kan vi ikke støtte dansk deltagelse i operationen, fordi vi vurderer, at den er overflødig, måske farlig og indirekte en håndsrekning til den forhadte præsident Berisha.

Efter det oplyste er der visse forsyningsvanskeligheder for begrænsede områder især i sundhedssektoren og blandt de fattigste familier. Men der foreligger ikke nogen ekstrem eller akut nødsituation i Albanien. De omfattende uroligheder, der fandt sted i begyndelsen af marts, har for længst lagt sig, og i den sidste måned har der slet ikke været uroligheder i et sådant omfang, at der er behov for massiv militær beskyttelse af de nødforsyninger, der måtte blive tale om.

Det er derfor helt ude af proportion med det faktiske behov, at der sluses 6.000 soldater, hvoraf nogle er udstyret med svære våben og panservogne, ind i landet. Det gælder så meget mere, som FN's Sikkerhedsråd kun har givet styrken mandat til at beskytte nødforsyninger og de dertil knyttede organisationer.

Det er derfor svært at frigøre sig for mistanken om, at i hvert fald nogle har skjulte hensigter med hele operationen. Man skal huske, at uroen i Albanien skyldes et regulært oprør mod præsident Berisha, hvis position er baseret på et parlamentsvalg, der af langt de fleste iagttagere blev stemplet som et groft svindelvalg.

I første omgang besvarede Berisha oprøret med at sætte hårdt mod hårdt, men da hans soldater nægtede at adlyde ham, kunne oprørerne hurtigt tage magten i en række byer i det sydlige Albanien. Derefter gav Berisha efter; han gik dog ikke af, som oprørerne havde forlangt, men han indvilgede – efter først at have protesteret

voldsomt – i at inddrage oppositionen, herunder det socialistiske parti, i regeringen.

En tid kunne det da også se ud, som om en forsoning var undervejs. Og den såkaldte forsoningsregering, der blev dannet, accepterede formentlig på den baggrund de udenlandske styrkers tilstedeværelse.

Men efter at de er begyndt at ankomme, så har Berisha igen styrket sin position. Han har svigtet de løfter, han havde givet om reel opløsning af sikkerhedspolitiet, om afsættelse af sikkerhedspolitiets chef, indenrigsministeren, om afskaffelse af undtagelsestilstanden. Og han anlægger på ny en uforsonlig holdning til oprørerne, hvis magtorganer, kaldet borgerråd, han kategorisk fordømmer og kræver opløst. Spørgsmålet om Berishas afgang er også udskudt på ubestemt tid, i det uvisse. Der er helt overhængende fare for, at den internationale styrke bliver en brik i Berishas spil for at bevare magten.

Krisen i Albanien er politisk. Den skyldes, at en lille klike omkring Berisha har søgt at etablere eller genetablere et diktatur. En økonomisk katastrofe omkring de såkaldte pyramidespil, som i høj grad skyldes netop den korrupte Berishaklike, udløste selve opstanden.

Men årsagerne ligger dybere. Der er mange og blomstrende demokratiske kræfter i Albanien, og det havde været en lykke for landet, om Berisha var blevet afsat. Det er ikke sket, og det vigtigste er så nu – så godt det kan lade sig gøre – at hjælpe med til at fremme demokrati i Albanien, dvs. bidrage til at der holdes frie og retfærdige valg og som forudsætning for disse valg at sikre ægte presse- og ytringsfrihed.

Det betyder også, at de borgerråd, som oprørerne har etableret, må inddrages på lige fod med andre politiske kræfter i den politiske proces. Men det er ikke en militær opgave, den er civil og politisk. Vi kan derfor, må jeg indskyde, i høj grad støtte OSCE's bestræbelser i den retning, som udenrigsministeren er impliceret i, fordi vi har formandskabet i OSCE.

Vi foreslår, at OSCE ud over de igangværende bestræbelser arrangerer rundbordssamtaler mellem alle parter inklusive borgerrådene. Det kan eventuelt ske i udlandet, måske i Danmark, så sådanne rundbordssamtaler kan finde sted i en god atmosfære. Men vi vender os mod den massive militære indsats, som i alt væsentligt tjener til at afstive Berishas position, mens de demokratiske kræfter inklusive deres repræsentanter i forsoningsregeringen ønsker borgerrå-

dene anerkendt og inddraget i den politiske proces.

Er der to i Albanien, som på det bestemteste afviser borgerrådene, er det Berisha og overraskende nok den italienske chef for de multinationale styrker. Berisha pressede OSCE's mæglere, Franz Vranitzsky, til ikke at forhandle med borgerkomiteerne, som han havde haft til hensigt, og den militære chef, general Forlani, har oplyst, at han kun vil tage kontakt med, hvad han selv betegner som de legitime myndigheder, og derved forstår han den, der har fået magten via Berishas svindelvalg.

Denne stillingtagen er betegnende, og på den baggrund vil SF stemme imod dansk deltagelse i den multinationale styrke.

Annette Just (FP):

Nu har hr. Gert Petersen jo fået forklaret situationen, og hvor forfærdelig den i virkeligheden er, og hvor ødelæggende virkeligheden kan vise sig at være for OSCE, idet OSCE har ladet sig tryne, så vidt det kan ses, af den gode præsident Berisha.

Den gode præsident Berisha, som hele befolkningen i virkeligheden er imod, som hele opstanden var imod, er ham, man nu bøjer hovedet for og siger, jamen hvis præsidenten ønsker at få en international styrke ind, så lad os da endelig hjælpe med det. Og så bruger man som undskyldning, at det albanske parlament også har støttet det vel vidende, som selv OSCE har måttet erkende, at valget til parlamentet hverken var frit eller særlig fair. Det var faktisk ren og skær svindel sagt på almindelig dansk.

Men det er dem, der nu siger, at når parlamentet og præsidenten er så dygtige og når de så gerne vil have det, så skal vi sandelig nok gå ind og hjælpe dem. Så har man sagt, at det måske var en idé at tale med alle parter, men præsidenten siger: næ, næ, næ, OSCE skal aldeles ikke bryde sig om at gå ned og tale med de her mærkelige borgerkomiteer, som man har i den sydlige del, som altså udgør ca. lidt over halvdelen af landet. Dem skal man endelig ikke tale med. Næ, man skal nøjes med at lytte til, hvad præsidenten siger, for han er jo en stor mand, og parlamentet, for de er jo i hvert fald valgt. Ikke særlig lovligt, det har vi beviser for, og det stempel har de fået af alle de internationale organisationer, men ikke desto mindre er det det, vi gør.

Det er unfair. Det er ikke fair hverken over for OSCE eller over for FN og den resolution, der er

lavet om, at det er den måde, vi gør det på. Der er ingen tvivl om, at Albanien skal have noget hjælp, men det er ikke soldater, der skal til, og slet ikke under en styrke, hvor man har valgt side. Det er derfor, jeg synes, at det er så unfair over for udenrigsministeren, der i dag er formand for OSCE. Jeg ved ikke, om udenrigsministeren føler sig presset til at gøre det af andre, men lad i hvert fald det danske Folketing sige: Nej, vi vil ikke være med til at presse formanden for OSCE til at sende styrker ned til noget, som vil bryde al form for neutralitet for OSCE. Og så har jeg i mit betækningsbidrag skrevet alt det her om sprog og kommandostruktur og lignende, men i virkeligheden er dette det væsentligste.

Det er nemlig med til at ødelægge det, som Danmark har arbejdet så hårdt for, og som er en god idé, hvis vi kan få det til at fungere. Men vi risikerer, at OSCE vil brase sammen under fødderne på de soldater, der nu bliver sendt til Albanien, fordi der ikke er neutralitet, fordi man ikke er upartisk i den måde, hvorpå man sender soldater til Albanien.

Svend Aage Jensby (V):

I forbindelse med førstebehandlingen af forslaget gav Venstre principielt tilslutning til udsendelsen af en styrke. Det gør vi fortsat. Der har, synes jeg, været et seriøst og godt stykke udvalgsarbejde. Der er besvaret næsten 50 spørgsmål, som jeg synes har belyst situationen endnu bedre, end den forelå ved førstebehandlingen, og det bestyrker kun Venstre i, at det er rigtigt, at vi bidrager som foreslået.

Situationen i Albanien udgør en trussel mod freden og sikkerheden på Balkan. Det må ikke gå sådan, som det er gået i Bosnien. Jeg mener, at det er rigtigt, at vi griber ind nu, som det er foreslået.

OSCE har først og fremmest til opgave at sikre afholdelse af frie og fair valg, og det er jo rigtigt, som hr. Gert Petersen var inde på og også skriver i SF's betækningsbidrag, at det vigtigste nu er, så godt det kan lade sig gøre, at hjælpe til at fremme demokrati i Albanien, dvs. bidrage til, at der afholdes frie og retfærdige valg. Det er vi enige i i Venstre.

Vi er så altså blot ikke enige om midlerne, og her er det altså, at Venstre mener, at de midler, som udenrigsministeren har foreslået bragt i anvendelse, kan vi støtte. Vi føler os helt sikre på, at vore soldater ganske i overensstemmelse med det, de plejer at gøre, vil kunne løse den

her opgave på fortræffelig vis. Det kan blive en farlig opgave, men de har tidligere vist, at de er i stand til at løse også sådanne.

Formanden:

Vi indhenter yderligere efterslæb i ordførerrækken. Hr. Peter Christensen.

Peter Christensen (S):

Ved førstebehandlingen af det her beslutningsforslag appellerede jeg til samtlige partier i Folketinget om at støtte forslaget. Det har desværre vist sig ikke at kunne lade sig gøre, og det er jeg dybt skuffet over. Jeg pointerede dengang, at det ikke mindst var for vores soldater, der skulle derned, at det havde en betydning med denne opbakning.

Især er jeg skuffet over SF og Enhedslisten, idet jeg opfatter begge partier som humanistiske partier, og de har nu brugt mange kræfter på at fortælle os, hvad de er imod. Men hvilket alternativ har man og har man haft, hvis det internationale samfund ikke havde reageret? Vil man være i stand til på nuværende tidspunkt at se, hvordan situationen havde været, hvis det internationale samfund ikke havde reageret? Det synes jeg egentlig man skylder.

Bjørn Elmquist (RV):

Jeg vil egentlig også godt give mit besyv med, for jeg er lidt skuffet over, at både SF og Enhedslisten indtager den her afvisende holdning. Jeg hører til dem, der var i Albanien på et meget, meget tidligt tidspunkt – det var faktisk i foråret 1991 – på vegne af Den Internationale Helsingforsføderation, da Alia var præsident.

Vi fik lejlighed til at tage rundt og besøge fængslerne, hvor de politiske fanger sad endnu dengang, og Alias formål var at få en stor international organisation til at rette henvendelse til vestlige regeringer for at acceptere Albanien i det daværende CSCE – det, der nu i dag hedder OSCE.

Det gjorde vi ikke for Alias skyld, ikke for regimets skyld, men for befolkningens skyld, fordi Albanien har været mishandlet i årtier. Det er der ingen af os, der er i tvivl om. Det ved jeg også, at hr. Gert Petersen og hr. Søren Søndergaard har en klar opfattelse af. Alia blev lynhurtigt afsat. Der har været uroligheder i landet lige siden da, og det har ikke fundet sin demokratiske balance endnu – så langtfra.

Jeg ved, at hr. Søren Søndergaard var observatør til valget dernede – det seneste af valgene

– og ved den lejlighed hørte til de meget stærke kritikere af det. Vi fik senere hen i OSCE's parlamentarikerforsamling sidste år at vide af den daværende regering, at den var af den opfattelse, at de, der havde kritiseret valget, gjorde det ud fra politiske motiver, fordi de var gamle venner af Hoxharegimet. Og det rejste vi danske parlamentarikere, der var med til mødet, os imod og sagde, at det er noget sludder.

Husk, vil jeg sige til SF og Enhedslisten, at det, der er ét af formålene – det lange sigte – med den her indsats også fra dansk side er at få skabt grundlaget for nye valg så hurtigt som overhovedet muligt. Kommer der ingen international styrke derind, så tror jeg – og jeg ved, at der er mange andre, der deler den opfattelse – at det bliver meget svært hurtigt at få skabt den basis, der skal til, for at få mere ordentlige nyvalg dernede.

Formanden:

Hr. Søren Søndergaard for en kort bemærkning til hr. Bjørn Elmquist, og dernæst havde vi endnu et efterslæb i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Som en kort bemærkning til hr. Bjørn Elmquist vil jeg bare sige, at selv om hr. Bjørn Elmquist siger, jeg var en stærk kritiker af valget i maj 1996, har jeg ikke rejst ét eneste kritikpunkt af det valg, som ikke er en del af den officielle rapport fra samtlige 50 valgobservatører, der var dernede, og som blev skrevet ned.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Tak for den præcisering fra hr. Søren Søndergaard, for det giver mig så anledning til at sige, at det ikke var, fordi jeg ville kritisere den kritik, der kom frem.

Det var min opfattelse, at kritikken af valgene i maj 1996 var meget velfunderet, men det har fået mig og andre i OSCE's parlamentarikerforsamling til at sætte spørgsmålstegn ved, om vi for fremtiden skal udsende politiske observatører til den slags valg, fordi man – hvis man kommer med en kritik, der kan være meget velfunderet – så får skudt i skoene, at det er, fordi man er venner med den ene eller den anden.

Og vi så også repræsentanter for konservative partier rundt omkring i Europa, som forsvarede valgene, og det var nemlig ikke meningen.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er sikker på, at hr. Bjørn Elmquist gør det i den bedste mening, men jeg bliver nødt til at sige, at det ikke var en politisk sammensat delegation, der overvågede det valg i Albanien. Det var en OSCE-mission under ODIR, hvor det store flertal var ansatte i udenrigsministerier eller var medlemmer af internationale beredskaber. Den partner, som jeg f.eks. havde, var rådgiver i en schweizisk bank. Der var tidligere ambassadører til stede. Der var folk, der var ansat i udenrigsministerier i Tyskland, i Holland.

Og den konklusion, der blev draget, og som blev videregivet, var enstemmig, og den gik ud på, at det var 32 eller 33 ud af 70 paragraffer i den albanske valglov, der var overtrådt, tror jeg. Så det var ikke særlig politisk, det var rent faktisk.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Det er for netop at sige, at i den slags sager går der jo politik i det, og forholdet er det, at Berisha i øjeblikket arbejder på, at Europarådet skal overtage og være den koordinerende faktor i forbindelse med alle operationer i Albanien. Han vil helst ikke have OSCE.

Årsagen er den enkle, at blandt de mange kritikere, der var af det parlamentsvalg, vi taler om, var det OSCE's udsendinge og OSCE, der kom med en meget kritisk erklæring, mens Europarådet derimod til stor forbløffelse for alle ligesom blåstemplede valget. Og der har ligget nogle politiske forbindelser bagved. Europarådet står som Berishas ven, det demonstrerede det ved den lejlighed, mens derimod OSCE og mange andre observatører optrådte helt uafhængigt og kom til en anden vurdering. Den vurdering kan man ikke komme uden om at lægge vægt på, og det hjælper ikke at påberåbe sig Europarådets vurderinger, som helt klart har været subjektive og til støtte for Berisha.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Men her sagde hr. Gert Petersen det jo tydeligt nok, at der var flere delegationer dernede, at der var flere rapporter, og at der var flere vurderinger.

Og mine bemærkninger før om, at der var politiske overtoner i nogle af vurderingerne, refererede så netop til Europarådet og til andre. Der var nemlig partier, der sendte nogen af sted. Der var instanser, der havde folk af sted. Jeg

synes, at OSCE-kritikken var berettiget, og at det var en saglig rapport – bestemt, ingen tvivl om det.

Derfor synes jeg egentlig også, når vi nu kommer tilbage til det, der er på dagsordenen lige nu og her, at man hos SF og hos Enhedslisten, der jo så netop henviser til OSCE, skal hæfte sig ved den ganske store del af denne aktion, der iværksættes via OSCE, hvor Danmark jo i øvrigt i disse år har formandskabet.

Jens Jørgensen (KF):

Igen hvis man tager afsæt i en analyse af netop den del af Europas historiske udvikling i det 20. århundrede – og man kan sådan set gå århundredere tilbage – så åbner der sig et landskab med meget forskellige nationaliteter, meget forskellige sprog og med religiøse grænser og økonomiske grænser, der er filtret sammen.

Når Det Konservative Folkeparti støtter regeringen i det her forslag, er det ikke så meget ud fra, at en analyse om denne eller hin detalje i forbindelse med en valghandling eller uroligheder i februar/marts er mere eller mindre på plads.

Det drejer sig om, at Europa igennem generationer er kommet for sent, når der ligger krudttønder, der er parat til at eksplodere. Derfor skal der i denne her sag tages en ragekniv og skæres lige præcis det sted, hvor vi vil sige: Skal vi komme efterfølgende og feje op, når et problem næsten er uløseligt? Eller skal vi have mod til – netop fordi der ligger et 3-måneders FN-mandat som udgangspunkt – at turde være med til at forhindre en udvikling, som ellers kan løbe fuldstændig ud af proportioner og ud af kontrol?

Detaljerne kan vendes og drejes sådan, som de er blevet, men detaljerne må aldrig overskygge det væsentlige: At vi skal sikre fred og forebygge uroligheder. Derfor siger Det Konservative Folkeparti ja til det beslutningsforslag, der er lagt frem af regeringen.

Søren Søndergaard (EL):

Nogle gange er det dunkelt sagte jo også det dunkelt tænkte, og derfor må jeg indrømme, at jeg bliver mistænksom, når jeg ser nogle af svarene på de spørgsmål, vi har stillet igennem Forsvarsudvalget. Nu ved jeg selvfølgelig godt, at den rigtige udenrigsminister har været fraværende, og jeg er sikker på, at den rigtige udenrigsminister aldrig ville have underskrevet svar af den kvalitet, som vi er blevet udsat for i denne her sag.

Jeg vil godt give to eksempler. For det første rejser Forsvarsudvalget i spørgsmål nr. 6 følgende spørgsmål: »Har et nyvalgt parlament i Albanien nogen formelle rettigheder med hensyn til at kunne afsætte præsidenten eller udskrive nyvalg til præsidentposten i utide?«

Den fungerende udenrigsminister svarer: »Præsidenten udpeges af parlamentet.« Javel ja, det er klart, det er elementært, men det var jo ikke det, der blev spurgt om. Det, der blev spurgt om, var, om parlamentet kunne afsætte præsidenten eller udskrive nyvalg til præsidentposten.

Der var altså tale om, at der ikke blev svaret. Man undgik at svare. Derfor måtte vi i spørgsmål 31 bede om at få besvarelsen uddybet. Nu lød svaret: »Præsidenten udpeges af parlamentet, og præsidenten kan afsættes med to tredjedels flertal.«

Se det var jo en helt anden historie, som har en meget konkret betydning for vurderingen af den politiske situation.

Eksempel 2: Såvel i spørgsmål 11 som gentaget i spørgsmål 34 spørger vi, om andre end det Berishakontrollerede parlament har ret til at ophæve undtagelsestilstanden. Trods to forsøg undgår den fungerende udenrigsminister at besvare dette meget enkle og meget klare spørgsmål. Hvad kan baggrunden være for det? Svaret blæser i vinden.

Som sagt er jeg ikke i tvivl om, at den rigtige udenrigsminister ville have afvist at underskrive den type svar. Men hvorfor har vi fået den slags svar? Er det for at dække over den meget ubehagelige kendsgerning, at Danmark måske er på vej ind i en sump, som det bliver meget svært at komme ud af? Det, der jo klart fremgår med eller uden besvarelser, er, at Berisha gennemførte et kup den 3. marts 1997, og at det ser ud, som om det kup har bedre mulighed for at lykkes i dag, end det så ud til for nogle måneder siden.

I januar kom oprøret mod Berisha. Soldaterne gik over til oprørsstyrkerne. Syden kom under oprørernes kontrol. Berishas magt var truet. Hvad gjorde Berisha så? Han accepterede en samlingsregering og gav på papiret en række indrømmelser; men han gjorde to ting, inden samlingsregeringen fik lov at træde i kraft.

For det første gennemførte han en undtagelsestilstand, som angiveligt ikke kan ophæves af nogen undtagen ham selv eller det parlament, som han dominerer, og som bl.a. betyder en stækkelse af pressen og af en lang række frihedsrettigheder.

For det andet skyndte han sig at benytte lejligheden til at få sit eget parlament til at vælge ham for en 5-årig periode. Det var noget, som USA protesterede kraftigt imod. Desværre forholdt EU sig meget tavs til dette kup, som Berisha dér gennemførte.

Hvad er resultatet af denne situation? Resultatet er, at det er næsten umuligt med legale midler at fjerne præsident Berisha inden for en 5-års-periode. Hvis bare Berisha er i stand til at få en tredjedel af pladserne i det nye parlament – og det behøver han ikke engang en tredjedel af stemmerne til; han skal bare have en tredjedel af pladserne, og det kan han få med mindre end en tredjedel af stemmerne – kan han holde sig ved magten, og vel at mærke en meget omfattende magt, i de følgende 5 år.

Derfor er det også klart, at efter denne udvikling optræder Berisha mere og mere frækt. Han har afvist parlamentets anmodning om at fyre chefen for sikkerhedspolitiet. Han gentager sine krav, desværre støttet af Europarådet, om, at oprørskomiteerne skal afvæbnes og opløses som en forudsætning for, at der afholdes valg. Det er stik imod, hvad den rigtige udenrigsminister har sagt her fra Folketingets talerstol, hvor han vurderede, at der ikke var mulighed for at gennemføre en sådan afvæbning forud for et valg.

Derfor sker der nu det, at der kommer en krise i situationen i Albanien. Så sent som i går kunne vi se i et telegram fra Reuter, at Albaniens ministerpræsident Fino har truet med, at hans overgangsregering går af, hvis parlamentet ikke vedtager en ny lov om valgsystemet, og det hænger netop sammen med, at man nu er ved at erkende, at Berishas kup er ved at lykkes.

Spørgsmålet er så, hvilken funktion de internationale styrker kommer til at spille i den meget spegede politiske situation. Hvis det bare var mandatet, der var udgangspunktet her, kunne man måske sige: Okay, så håber vi på det, men problemet er, at mandatet bakkes op af en lang række udtalelser først og fremmest fra italienske ministre og militærfolk, som i det mandat lægger spørgsmålet om at genetablere og opretholde ro og orden. Det betyder, at vi kan frygte, at styrkerne så at sige gradvis vil blive trukket ind i en konflikt på Berishas side, og at Danmark vil blive det samme.

Den socialdemokratiske ordfører efterlyser alternativet. Det er klart, at man altid kan bringe sig i en situation, hvor man ikke har andre alternativer at vælge mellem end dårlige alternativer. Det er klart, at opfører man sig tilstrækkelig

klunnet og tilstrækkelig klodset i tilstrækkelig lang tid, bliver det på et eller andet tidspunkt svært at gøre noget konstruktivt, og det er jo det, der er sket med Albanien.

Alternativet skulle ikke starte nu; alternativet skulle have været startet for 1½ eller 2 år siden, da Berisha begyndte med sine udemokratiske metoder, hvilket ikke var i forbindelse med valget. Valget var kulminationen, men han begyndte at fængsle modstandere, at undertrykke pressefriheden osv. Da skulle det internationale samfund have gjort betydeligt mere, end man har gjort.

Hvad kan man så gøre nu? Efter vores opfattelse er den centrale opgave at støtte de demokratiske kræfter, som utvivlsomt findes i Albanien. Det er desværre ret tankevækkende, at når man ser på de svar, som regeringen har givet på spørgsmål om, hvilke overvejelser regeringen har gjort i den anledning, er de meget få og meget små.

Jeg vil henvise til spørgsmål 36. Vi spørger: I forlængelse af svar på spørgsmål 16 bedes ministeren oplyse, hvilke ekstraordinære bidrag inden for områder som menneskerettigheder, fri presse, styrkelse af det civile samfund og nødhjælp regeringen overvejer at fremsætte forslag om.

Og hvad lyder regeringens svar? Regeringens svar lyder, at regeringen ikke har taget stilling til ekstraordinære bidrag inden for de nævnte områder.

Se, det er problemet: at de bidrag, som man har truffet beslutning om, det, man har koncentreret sig om, er lige præcis de områder, hvor det handler om en militær indsats under italiensk ledelse, hvilket kan vise sig at blive en katastrofe, hvorimod den konkrete og direkte politiske og økonomiske støtte til de kræfter, som kæmper for demokrati i Albanien, har man endnu ikke gjort sig overvejelser om.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Det beskæmmende i denne debat, som selvfølgelig vil blive studeret, ikke mindst af dem, der skal tage af sted på vore vegne, er, at Enhedslisten og SF ingen løsningsforslag har. De bebrejder os andre de løsninger, vi lægger frem, men de har ikke selv noget bud på, hvordan tingene skal gøres. Det er beklageligt.

Danmark har lært meget af de afholdte valg. Derfor er det forløb, vi har været igennem, yderst belastende for Albanien, og derfor er den

internationale tilstedeværelse meget vigtig for os.

Vi har blandt andet lært, at Albanien ønsker organisationsshopping. Det har vi denne gang afværget på en fornuftig måde ved, at Europarådet selv har erklæret, at man ikke ønsker at medvirke til Berishas forsøg på et spil mellem organisationerne. Jeg vil gerne slutte med at henstille til Albanien og de ansvarlige politiske demokratiske kræfter i Albanien, at de denne gang får lavet et velorganiseret valg med international accept. Danmark vil gerne bidrage.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

For det første skal jeg bestemt kvittere for, at OSCE og det internationale samfund har afvist at lade Albanien gå på organisationsshopping og vælge de partnere, de vil have. Al støtte til det, og det skal der ikke lyde et ondt ord om.

Men jeg synes, det er mærkeligt, at fru Helle Degn kan komme herop og sige, at Enhedslisten og SF ikke har nogen løsning. Jeg skitserede lige præcis en løsning, der går ud på at støtte de demokratiske kræfter i Albanien på alle måder, bl.a. økonomisk, og med støtte til den fri presse osv. Havde vi gjort det for længe siden, ville situationen selvfølgelig have været bedre, men det er aldrig for sent at støtte de demokratiske kræfter direkte og at sige klart og tydeligt, at Berisha er problemet, og Berisha skal væk.

Det ønsker man ikke fra regeringens side, og derfor er det ikke et spørgsmål om, at vi ikke har en løsning, og regeringen har en løsning, det er et spørgsmål om, at vi er uenige om, hvilken løsning der er den bedste.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg mener, at hr. Søren Søndergaard ser fuldstændig bort fra, at Danmark ikke kan sige, at den, der er valgt i Albanien, er ganske uønsket. Det tilkommer ikke Danmark at sige sådan, men vi har givet udtryk for kritikpunkter om valgets afholdelse og forudsætninger.

Det, som Danmark kan gøre, og det, som vi gør med støtten gennem OSCE og vores OSCE-formandskab, er netop direkte og indirekte at give støtte til demokratiet, til valget og til den politiske proces ved at sige til albanerne: Vi må lægge pres på jer, for at I kan få et velafholdt valg, som også kan blive accepteret internationalt. Det vil Danmark gerne bidrage med. Organisationstilbudet om OSCE's tilstedeværelse er

et andet bidrag. Det er sådan, man kan gå ind og støtte i et land, hvor vi gerne vil have, at en demokratisk proces får en mere fornuftig udvikling.

Vi mener, at Albanien skal tilbage på sporet efter disse 40-50 års meningsdiktatur. Vi vil gerne give vores bidrag. Jeg kan bare ikke se, hvor SF og Enhedslisten kommer ind. Det er det, der er problemet.

Formanden:

Så er det hr. Gert Petersen, og jeg forstår, at hr. Gert Petersen også har bemærkninger til hr. Søren Søndergaard. Vi skal jo passe på, at det er ordførerne, der diskuterer.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg vil helt afvise, at SF og Enhedslisten ikke har et alternativ, helt bortset fra at det altså ikke skulle være nødvendigt, at man, hvis man bliver stillet over for et eller andet, som man synes er meget forkert, skal hive et alternativ frem. Det, der er meget forkert, bliver jo ikke bedre af den grund.

Men netop det spørgsmål og svar, som hr. Søren Søndergaard læste op, om, hvad Danmark påtænker at gøre af ekstraordinære foranstaltninger med hensyn til menneskerettigheder, økonomisk udvikling osv. osv., og hvor vi så får svaret, at det har man ikke nogen overvejelser om, er jo sagens kerne, og det er deri, alternativet består.

Det, man skulle koncentrere sig om, er nogle praktiske foranstaltninger, der virkelig kan sikre menneskerettighederne, som kan sikre en økonomisk udvikling, der ikke er baseret på vanvittige pyramidespil, men på sunde økonomiske foranstaltninger og sunde økonomiske initiativer, og som kan sikre uddannelse, pressefrihed osv.

Jeg ved, at der har været en hel del i gang. Jeg synes, det skulle forstærkes meget mere. Den militære indsats er i øjeblikket begrænset til en sikring af nødforsyninger og intet andet. Der står ikke andet i FN-mandatet, og det vil sige, at det intet har med valget at gøre. Efter FN-mandatet at dømme har det ikke noget at gøre med de frie valg, men det kan da godt være, at der ligger noget bag. Så kommer vi til det, at den militære leder udtaler, at han ikke vil have noget som helst at gøre med de borgerråd og med det oprør, som er hele anledningen til, at situationen er opstået, og så sidder vi i saksen.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det er næppe nogen overraskelse hverken for Tingets medlemmer eller for folk uden for Tinget, at der er politisk uenighed mellem Socialdemokratiet og Enhedslisten, også når det handler om, hvordan man organiserer international støtte til folk, som kæmper for demokrati og frihed. Men lad os nu ikke grave grøfterne dybere.

Vi er altså uenige om den militære indsats. Men skal jeg ikke forstå fru Helle Degns indlæg på den måde, at hun er meget villig til så hurtigt som muligt efter dette møde at gå ind i diskussioner i f.eks. Det Udenrigspolitiske Nævn om, hvordan vi ud over en militær indsats kan hjælpe demokratiske kræfter, f.eks. ved at yde ekstraordinære bidrag til etablering af en fri presse, der kan omgå undtagelsestilstanden, og ved at styrke det civile samfund på alle mulige planer, så vi ikke bare lader os nøje med den nødhjælp, som kommer via de officielle kanaler?

Formanden:

Vi tager den sidste gang korte bemærkninger til hr. Søren Søndergaard; fru Helle Degn og hr. Peter Christensen.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg beklager meget, men jeg vil sige til hr. Søren Søndergaard, at det er sådan, at der faktisk ligger en lang række projekter og programmer klar, men de kan bare ikke udføres i den situation, vi befinder os i nu. Derfor er vi nødt til at få stabiliteten og sikkerheden på plads.

Det er derfor, at Danmark via OSCE går ind og siger: Vi må have sikkerhed for, at disse ting ikke bliver misbrugt, og at de ikke udarter. Tidligere, da jeg var minister, er Danmark er gået ind bilateralt med støtte netop til demokratiet osv., så det ligger jo i baghovedet, og det ligger fuldstændig klart på alle skriveborde, men den aktuelle situation gør, at disse initiativer og projekter ikke kan udløses. Det er den beretning, jeg har fået, om, hvordan forholdene er i Albanien, og det er klart, at det vil være genstand for videre drøftelse i det arbejde, vi skal have i diverse udvalg.

(Kort bemærkning).

Peter Christensen (S):

Jeg synes lige, det var på kanten af sandheden, når man sagde, at man havde et alternativ. Det, man kunne henvise til, var jo, hvad man skulle

have gjort for lang tid siden. Men hvad var alternativet, da det brød sammen dernede? Det har vi ikke hørt noget om hverken fra SF eller Enhedslisten.

Angående den civile hjælp til Albanien er vi enige. Den går vi selvfølgelig ind i og vil arbejde for.

Formanden:

Hr. Søren Søndergaard for en kort bemærkning, og derefter går vi videre i ordførerrækken med hr. Arne Melchior.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Alternativet var selvfølgelig, da situationen udviklede sig hurtigt og systemet brød sammen, at støtte systemets sammenbrud, at støtte de demokratiske kræfter, der ønskede, at det udemokratiske regime skulle bryde sammen. Hvad ellers?

Det er præcis det, man ikke gjorde, og derfor frygter vi, at det, man gør nu, er at gå ind og stabilisere situationen, så Berisha har mulighed for at blive ved magten, og det synes vi er ganske alvorligt og ganske katastrofalt og et meget stort ansvar, man påtager sig.

Men lad os snakke videre om de projekter, som skal gennemføres til støtte for demokrati og menneskerettigheder. Jeg vil sige til fru Helle Degn, at jeg tror godt, jeg kan finde et par projekter, som kan gennemføres selv under de nuværende forhold. Jeg tror faktisk, jeg kan finde ganske mange projekter, og jeg ser frem til en drøftelse af, hvordan vi konkret får den hjælp frem.

Arne Melchior (CD):

I CD hilser vi med tilfredshed, at der er et endog meget stort flertal bag det foreliggende forslag, ikke fordi flertallet altid er de klogeste eller altid behøver at have ret, men fordi en udsendelse af danske styrker til en sådan opgave klart kræver et meget stort flertal i Folketinget.

Vi er så med til at beklage, at der er nogle, af hvem vi havde ventet andet, som er imod. Det er klart, at når sådan et forslag ligger på bordet, kan man altid komme med indvendinger, det er da helt oplagt. Det er en kompliceret situation, der kan siges både det ene og det andet om den sag, og man kan, som vi nu har oplevet den sidste times tid, file filigran på det og gå i detaljer, som er interessante og spændende, men som i virkeligheden ikke vedrører den foreliggende opgave.

Det drejer sig altså om, at Sikkerhedsrådet næsten enstemmigt har vedtaget en sådan styrkes udsendelse, og at 54 nationer i OSCE står bag. Så går fru Annette Just minsandten herop og siger, at det er Albaniens præsident, der har trynet de 54 OSCE-lande. Jeg synes ikke, at vores egen udenrigsminister, der jo tegner den store organisation for tiden, ser særlig trynet ud, men jeg gad nok vide, hvad det var for midler, den albanske præsident Berisha skulle have til at kunne tryne eller bestemme noget som helst i OSCE. Det har selvfølgelig ikke været tilfældet, men det er så nemt at finde undskyldninger.

CD's holdning er, at når FN og OSCE siger: træd an, så træder vi an, for der ligger en international opgave at udføre, en opgave, som ikke løser alle med stedet forbundne problemer, sådan som hr. Søndergaard gerne ville, og det er al ære værd, men vi træder først og fremmest an til den foreliggende opgave. Så opfylder Danmark det slogan, som udenrigsministeren gerne vil have også i sådan en sammenhæng med Danmark som foregangsland eller i hvert fald med Danmark som eksempelskabende.

Vi har i de senere ikke så få år opnået at få en international reputation: at dér, hvor international fred og orden kræver en indsats, det være sig midler, det være sig mandskab, er Danmark til disposition og til rådighed. Det kan andre udmærket rette ind efter.

At der så kommer en sidegevinst til os selv ved, at styrker, som vi sender ud, også i dette tilfælde vil få en viden, en træning, som kommer det samlede danske forsvær til gode nu og i lang tid fremover, er jo bare så meget desto skønnere, men det er ikke hovedformålet med det. Hovedformålet er, at der er bedt om hjælp, og den hjælp er vi i stand til at yde og derfor selvfølgelig villige til at yde. Så til lykke til det store flertal, der om lidt vedtager dette.

Jeg vil godt bruge et ekstra minut på at henvise til, at et dagblad – det er B.T. – også om denne sag har lavet en såkaldt gallup, i dette tilfælde er det altså en observandundersøgelse, hvor man minsandten ringede til over 1.000 mennesker, som i telefonen her og nu skulle besvare spørgsmålet, som B.T. har formuleret sådan: Kan du støtte, at der sendes en delegation danske soldater til Albanien som en del af en international styrke?

Dertil har et flertal stemt ja: 45 pct. har sagt ja, og 39 pct. har sagt nej. Blandt kvinder forholder det sig omvendt. Til gengæld skal kvinderne have den cadeau, at de har flest ved ikke-svar.

For det er ved ikke-svarene, der i alle disse for-dummende rundringninger er dem, der er de kloge. De adspurgte aner jo ikke sammenhængen. De aner ikke, hvad styrkerne skal lave. De aner ikke, hvor risikabelt eller ej det er, hvem styrkerne skal optræde sammen med, eller hvor længe de skal være der. De adspurgte aner ikke noget om risikoen eller ikke-ikkerisikoen ved det, og så afkræver man dem i telefonen et ja eller nej eller ved ikke-svar.

Jeg vil bruge meget af min kraft også ved kommende debatter, når sådan noget foreligger, til at tage afstand fra det. Selvfølgelig kan man gøre det; det er et frit land, og vi skal ikke have noget, der bare kunne minde om censur. Men at tro, at det er et led i en demokratisk proces, vil jeg stemple som ren nonsens.

Til forslaget er CD's prostemme naturligvis helt sikker.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er jo imponerende at høre hr. Arne Melchior's fantastiske overbevisning med hensyn til dette forslag. Sådan nogle smådetaljer som at man faktisk kan bevise, at OSCE på det nærmeste bliver taget som gidsler, skal man ikke lade sig forstyrre af, hvis man tilhører CD.

Det forstyrrer faktisk Fremskridtspartiet utrolig meget. For tænk, vi tror på, at det var en god idé at bygge et troværdigt OSCE. Vi er faktisk stolte af, at Danmark har formandskabet for OSCE. Vi er til gengæld kedede af, hvis OSCE med Danmark i formandsstolen nu bliver taget som gidsler af præsident Berisha.

Hr. Arne Melchior siger: Der er mange i Albanien, der står bag, også hele parlamentet står bag. Det har vi diskuteret i næsten en time, og vi har også under førstebehandlingen fået forklaret, hvor galt det egentlig talt står til med det parlament, hvor uretfærdig en måde det blev valgt på, og hvordan præsidenten rent faktisk hundser rundt med parlamentet, så de ikke har noget som helst at skulle have sagt.

Nej, vi tror på befolkningen i Albanien. Det er den, der sagde nej til præsidenten, og derfor mener vi, det er en forkert måde at gøre det på. Vi har masser af beviser på, at man er blevet trynet af præsidenten i Albanien.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Hr. Melchior siger sådan lidt nedladende, at de, der bliver spurgt i sådan nogle meningsunder-

søgelser, ikke aner, hvad soldaterne skal lave dernede, hvilken sammenhæng de indgår i, hvad FN har givet dem mandat til, osv.

Jeg gad ærlig talt vide, om hr. Melchior ved det, for det er jo noget af det mystiske ved denne sag, at FN's Sikkerhedsråds mandat alene går ud på, at der skal sendes militære styrker for at beskytte nødforsyningerne og de missioner, der er knyttet til nødforsyningerne. Samtidig har vi en situation – og det fremgår også af de besvarelser, vi har fået – hvor der ikke er akut nød i Albanien. Der er ikke tale om, at man skal bringe nødforsyninger frem, som man kunne forestille sig det i Zaire, langtfra, og samtidig indfører man 6.000 mand udstyret med panservogne. Vi har i fjernsynet set panservogne blive kørt i land, som alene har til formål at beskytte nødforsyninger i et land, hvor der kun er beskedent brug for nødforsyninger.

Det er en ret fantastisk situation, og jeg kan godt forstå, hvis man ikke rigtig kan finde ud af, hvad alle de soldater og deres svære våben og panservogne osv. egentlig skal foretage sig, for mandatet er ikke andet end det snævre, som jeg har givet udtryk for. Valgs afholdelse, sikring af frie valg, sikring af ytringsfrihed og alle de gode ting har de intet at gøre med. Intet.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg må naturligvis pure afvise hr. Gert Petersens påstand om, at jeg skulle udtale mig nedladende om vælgerne eller befolkningen her i landet. Det er slet ikke tilfældet. Det, som hr. Gert Petersen udmærket ved og også i en stille stund vil indrømme over for mig, er, at de mennesker, der bliver ringet op, selvfølgelig ikke har nogen viden, ikke nogen forudsætninger og ikke nogen pligt til at vide besked med det, de bliver spurgt ud om som paratviden.

Derimod er det da dejligt at høre fra fru Annette Just, at hun er imponeret over min tale, og at den var fuld af overbevisning. Ja, det passer, men der er såmænd ikke noget at være imponeret over. Jeg vil derimod påstå, at fru Annette Just og andre pindehuggere giver sig ud for at have en bedre viden end alle disse mange instanser i de mange regeringer. Det er klart, at alle de 54 OECD-lande vil have en række partier, der vil kunne komme med en række synspunkter om, at det kunne laves på en anden måde og på en bedre måde; det kan man jo altid komme med, men så ville der aldrig blive lavet noget.

Her er der en påtrængende hastende indsats, og vi skal være stolte af, at vi kan være med. Selvfølgelig har jeg ikke givet mig af med at rose præsidenten eller sige noget godt om præsidenten i Albanien. Det er en ren tilslignelse.

Formanden:

Fru Pia Kjærsgaard som ordfører.

Pia Kjærsgaard (DF):

Dansk Folkeparti modsætter sig på det kraftigste dansk deltagelse i konflikten i Albanien, for det er jo præcis det, vi gør. Vi deltager nu endda meget massivt i den konflikt, der er i Albanien.

Det er blevet sagt, at der er et stort flertal, som nu går ind for denne mission. Men så må jeg også gøre opmærksom på, at der faktisk også er et ret stort mindretal – der er i hvert fald flere partier, end der ellers har været, når der skal sættes styrker ind andre steder – der siger nej til det her, og det er selvfølgelig godt, men ikke godt nok, så længe der stadig væk er et flertal for at gøre det. Nu sender vi 65 danske soldater som deltagere i en 6.000 mand stor styrke til militær indgriben i Albanien. Danmark har klart valgt side i denne sag, hvilket efter vores mening er meget, meget uklogt.

Der er blevet talt om, hvem der har haft indflydelse på det her: om det er præsidenten, der har trynet den ene eller den anden, eller hvem der egentlig har besluttet, og hvem der har været medvirkende. Det, man kan konstatere, er, at Danmarks udenrigsminister, formand for OSCE, var en af de aller, aller første, der var ude og tale for, at der skulle stilles styrker til rådighed, og på det nærmeste lovede på forhånd, at det ville betyde dansk deltagelse.

Det er godt nok en paradoksal situation. Det er en underlig situation, når man tænker på, hvordan Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet i en længere årrække direkte satte vores NATO-medlemskab i miskredit. Nu er man først på banen. Det er egentlig en underlig situation at skulle diskutere i det danske Folketing, at nu går vi ind i en konflikt, som intet har med NATO-medlemskab at gøre, og som ikke har spor at gøre med, hvad vi ellers har involveret os i, og det er anført af Danmarks udenrigsminister, som var den første til at være anfører i de fodnotedagsordener, som Danmark desværre medvirkede til i en årrække. Man må sige, situationen er vendt, ikke til det positive, men tværtimod til det negative.

Jeg synes, der har været så mange stærke argumenter for, at vi ikke skal deltage i den konflikt. Det er ikke ønskeligt, heller ikke for de humanitære organisationer, men alligevel deltager vi på fuld kraft. Dansk Folkeparti siger klart nej.

Formanden:

Så er det hr. Henning Gjellerod som privatist.

Henning Gjellerod (S):

Jeg skal med det samme påpege, at jeg ikke står her for at forsvare Europarådets handlinger i Albanien, men jeg står her for at komme med et par forklaringer.

Europarådet debatterede i juni måned sidste år det valg, der blev afholdt omkring den 1. juni sidste år. Rådet kom med en udtalelse om, hvorledes man kunne komme videre, og man henviste i denne udtalelse til OSCE's egen bedømmelse af valgobservationen i det nylig afholdte valg. Europarådet var ikke observatør ved dette valg sidste år.

Denne udtalelse fra Europarådet blev af afdøde lord Finsberg udlagt, som om Europarådet havde anerkendt valget. Undertegnede sagde det modsatte, da udtalelsen blev debatteret i det, der hedder Joint Committee, som er et fælles møde mellem ministerkomiteen og den parlamentariske forsamling, og jeg ved, at jeg talte på socialistgruppens vegne, da jeg udtalte, at det ikke var min opfattelse, at Europarådet havde anerkendt valget.

Og vi var en del medlemmer af socialistgruppen, der den samme dag lavede et forslag om, at Albanien skulle nedsætte en komité på tværs af alle partier til at efterrationalisere begivenhedsforløbet omkring dette valg.

Men vi må sige, at de forfærdelige begivenheder i Albanien siden hen – med pyramidespille og alt det andet – fuldstændig har overskygget hele den debat, der efterfølgende var sidste efterår, og som en opfølgning af begivenhederne i Albanien har Europarådet nu foreslået en trepartsløsning mellem Den Europæiske Union, Europarådet og OSCE, og man har fuldstændig anerkendt, at det er OSCE, der skal tage ledelsen i dette trepartssamarbejde.

Nu har man imidlertid besluttet sig til at sætte en styrke ind, og det kan jeg kun acceptere, og jeg kan også acceptere, at Danmark deltager i den.

Men under den debat, vi for nylig havde i Europarådet, stemte de danske socialdemokra-

ter imod, at afvæbningen af visse grupper skulle være en betingelse for, om der kunne afholdes valg, for så havde man jo straks givet modparten et middel i hænde til at udskyde valget, og det vil vi altså ikke. Men jeg vil dog sige, at vi synes, en afvæbning kan være en god idé, for vi vil gerne have, at der er kontrol med de våben, der er i landet, og helst en demokratisk kontrol.

Som jeg sagde før, er det ikke noget forsvar for, men mere en forklaring på, hvordan Europarådet har handlet, og det er mit håb, at Europarådet vil være i stand til at handle bedre i fremtiden, ikke mindst på baggrund af det valg, der blev afholdt i England i går, for det vil jo betyde en helt anden sammensætning af Europarådet i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er da glad for, at de danske socialdemokratiske medlemmer af Europarådet stemte imod den rekommandation, som senest er blevet fremlagt, for ifølge den udgave, som vi har fået tilsendt fra Europarådet, og som er blevet vedtaget, skriver man i punkt 6, som jeg godt vil læse op i min danske oversættelse:

»Rådet anser, at borgerkomiteerne, som har taget magten illegalt i dele af landet, skal forpligte sig til at genetablere de regulært valgte lokale og regionale autoriteters normale funktion og bidrage til indsamlingen af våben som en forudsætning for frie og fair valg.«

Det er det, der er udsendt som vedtaget af Europarådet, og så vil jeg bare sige, at hvis dét er Europarådets linje, forstår jeg godt, at præsident Berishas repræsentanter i Europarådet har sagt, at de fuldstændig støtter det, som Europarådet er kommet frem til.

Henning Gjellerod (S):

Jeg vil oplyse hr. Søren Søndergaard om, at vi stemte for det ændringsforslag, der gik ud på at fjerne den passage fra udtalelsen.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Der er jo rejst en lang række spørgsmål både under udvalgsbehandlingen og i debatten i dag, og man har bl.a. spurgt, hvem der egentlig står bag ønsket om indsættelse af en international sikringsstyrke.

Det gør den nationale samlingsregering, der er blevet sammensat, og som har Bashkim Fino fra socialistpartiet som leder, og han er altså fra et andet parti end præsident Berishas. Men præ-

sidenten står også bag ønsket om indsættelse af en international styrke, og det gør oprørsgrupperne i syd også.

Da Albanienkrisen for alvor brød igennem og anarki og uorden bredte sig i landet, udpegede jeg som formand for OSCE den tidligere østrigske forbundskansler, Franz Vranitzky, som min personlige repræsentant, og han tog til Albanien og holdt møder med de grupper, jeg har nævnt – til oplysning for hr. Søren Søndergaard også oprørsgrupperingerne i syd – og alle disse grupper tilsluttede sig ønsket om at få indsat en multinational styrke i Albanien for at sikre ro og orden i det civile samfund som forudsætning for, at der kunne gøres fremskridt på andre områder.

Og det var så den anbefaling, Franz Vranitzky sendte til OSCE, og det var den anbefaling, som OSCE's 54 medlemsstater vedtog, og det var den anbefaling, der derefter blev sendt til FN's Sikkerhedsråd i FN-hovedkvarteret i New York, som siden hen gav Sikkerhedsrådet velsignelse til de kapitel 7-elementer, der var i OSCE's vedtægtelse.

Det er handlingsforløbet, og det er altså alle grupperne i Albanien, der har stået bag denne anmodning, og det er OSCE, der har fulgt det op, og det er FN, der har godkendt det.

Hvorfor så nu indsætte en styrke, for der er jo ro i landet?

Ja, min vurdering er den, at der er relativ ro i Albanien i øjeblikket, fordi det internationale samfund har handlet, som det har gjort, og truffet beslutningerne og indsat styrken, og at det er det, der skaber ro, og det, der skaber en vis tro på, at der er en fremtid.

For hvis det internationale samfund havde fulgt hr. Søren Søndergaards anvisninger og bare ladet kaos fortsætte, så havde der i dag ikke været ro i Albanien, og så havde risikoen for, at uroen i Albanien havde bredt sig ind i Kosovo og i Makedonien, været langt større, og så ville vi have været endnu værre stillet, og med vi mener jeg hele det europæiske område.

Det følger også af den sagsfremstilling, jeg her giver, at OSCE så sandelig ikke på noget tidspunkt har været taget som gidsel, men tværtimod har været den udfarende kraft i dette her lige fra starten.

Det har som sagt fra første færd været min vurdering, at der var brug for et sikkerheds-element i Albanien, for det første for at sikre den humanitære bistand og for det andet selvfølgelig for at sikre gennemførelse af frie og demokratiske valg.

Lad mig knytte en kommentar til det humanitære:

Regeringen har for øjeblikket ingen planer om at yde ekstraordinær dansk humanitær bistand til Albanien. Vi følger situationen nøje, men der er ikke i øjeblikket tale om en egentlig humanitær krise, og det er lykkeligt.

Der ydes fødevarerhjælp til nødstedte familier af EU og af verdensfødevarerprogrammet, og familier, som før krisen modtog hjælp af den albanske regering, og visse andre grupper, f.eks. børnehjem og hospitaler, som har brug for mad og medicin, får det. Men ingen danske hjælpeorganisationer har anmodet om humanitære nødhjælpsbevillinger til indsatsen i Albanien, men kommer der sådanne anmodninger, vil regeringen selvfølgelig på helt normal vis vurdere ansøgningernes berettigelse, og i så fald er jeg sikker på, at der i Folketinget vil være tilslutning til, at også Danmark skal yde en ekstraordinær humanitær indsats.

Men det vigtigste ved tilstedeværelsen er jo, at OSCE skal kunne hjælpe til med at tilrettelægge gennemførelsen af demokratiske valg, og for at kunne gøre det i den nuværende situation i Albanien er det nødvendigt, at der er en sikringsstyrke. Og på tværs af, hvad vi ellers mener om dette, tror jeg, jeg kan slå fast, at alle er enige om, at der er behov for demokratiske valg, som gennemføres på en ordentlig måde og så hurtigt som muligt. Det har jeg forstået at der er enighed om.

Det, som der åbenbart er uenighed om mellem os og henholdsvis hr. Søren Søndergaard og hr. Gert Petersen og fru Annette Just og fru Pia Kjærsgaard, ligger i det forhold, at de fire nævnte medlemmer af Folketinget åbenbart tror, at det ville være muligt at gennemføre frie, demokratiske valg, selv om der ikke var en form for tilstedeværelse af internationale styrker i Albanien, for det tror jeg ikke et øjeblik på kunne lade sig gøre, for så ville modsætningerne i det albanske samfund for alvor komme op til overfladen, og så ville vi ikke få den mulighed for at skabe en demokratisk struktur, som afholdelse af frie og demokratiske valg er.

Det er korrekt fremstillet af hr. Søren Søndergaard, at OSCE i hele dette forløb har indtaget en kritisk holdning til de valg, der blev holdt sidste år, og det har jeg også selv.

Det er derfor også korrekt, at der både er og har været i hvert fald spændinger i forholdet mellem præsident Berisha og organisationen OSCE.

Men jeg synes, man skal lægge mærke til – især fra hr. Søren Søndergaards side – at det netop er OSCE, der er blevet udpeget til at skulle have den koordinerende rolle, at det er OSCE, der skal koordinere den indsats, der finder sted fra OSCE's, Europarådets, EU's og eventuelt andres side, og at det samtidig er OSCE, der har fået overdraget ansvaret for afholdelse af valg. Og det har som sagt hele tiden været min vurdering, og det er også forhenværende forbundskansler Vranitzkys vurdering, at valg ikke kan gennemføres på en ordentlig måde, medmindre der er en international tilstedeværelse.

Lad mig i øvrigt sige til hr. Søren Søndergaard, at langt hovedparten af de svar, som er sendt til udvalget – 43 ud af 49, tror jeg – er udfærdiget i Udenrigsministeriet og godkendt af mig, også de svar, som hr. Søren Søndergaard citerede.

Jeg har tilbage alene at sige til hr. Gert Petersen, at troppernes opgave er klar nok: De skal være med til at skabe sikre forhold for hele den internationale indsats i Albanien, herunder den rent humanitære. Men som jeg også understregede under førstebehandlingen, er det mindst lige så vigtigt, at der skabes et sikkert grundlag for forberedelsen og afholdelsen af frie valg og for opbygningen af demokratiske institutioner, for det er det, der er det afgørende for stabilitet og mere varige fremskridt i landet.

Men den internationale indsats skal selvfølgelig være upartisk. Det er det klare mandat, OSCE har fået, og det er selvfølgelig også det mandat, som Franz Vranitzky arbejder under.

Jeg vil til sidst takke for den store tilslutning til beslutningsforslaget og for, at det danske bidrag, som det blev fremhævet af bl.a. hr. Svend Aage Jensby, kan sendes af sted med stærk opbakning her i Folketingssalen. Det tror jeg er meget vigtigt.

Der er to partier til højre og to til venstre, som ikke vil være med, og det er jo sket før i den slags anliggender, men jeg synes, det er godt, at der er en overvældende tilslutning til, at Danmark skal påtage sig at yde et bidrag af denne art i en sådan krise i Albanien.

Formanden:

Hr. Gert Petersen og hr. Søren Søndergaard i anden omgang.

Gert Petersen (SF):

Det undrer mig, at udenrigsministeren kan nævne den militære styrke i forbindelse med de

frie valg, for hvis jeg kan læse indenad, så har den militære styrke intet med valgenes afholdelse af gøre – intet. Den har ikke mandat i den retning. Den militære styrke har alene mandat til at sikre og beskytte nødforsyningerne og de missioner, der står for fremsendelsen af nødforsyningerne. Det er dens mandat. Alt det andet er den uvedkommende.

Så kan man sige, at den måske kunne overtræde sit mandat, og at det da kunne være meget rart, hvis den så sikrede frie valg; det synspunkt kan man da anlægge. Men så har vi en øverstkommanderende for styrken, som siger, han vil være neutral, og at styrkerne skal være neutrale.

Og hvad betyder det for ham? Det betyder – og det kommer så i den næste sætning – at han derfor ikke vil have nogen kontakt med borgerkomiteerne, dvs. med dem, der har gjort oprør, og hvis oprør sådan set er anledningen til, at vi nu har hele denne debat, og det vil sige, at styrken under dække af neutralitet støtter Berisha, og her har vi da også forklaringen på, ikke at der er kommet større stabilitet, for det var allerede begyndt, da styrken kom, men at præsident Berisha er blevet mere og mere arrogant i sin optræden i de sidste 2-3 uger. Og i dag kunne man læse i aviserne, at han nu hygger sig med sine tilhængere og for første gang viser sig på gaden i Tirana osv., og at det går ham fint.

Det går altså præsident Berisha fint, men sådan så det ikke ud for en måned siden, men så kom styrkerne, og så kom den form for indblanding, som vi oplever nu, og jeg tror, der er andre her, som vil være mere skuffede over det, som sker, end hr. Søren Søndergaard og jeg vil være, for vi kan godt overskue det, og vi har ventet det.

Man kan selvfølgelig håbe på noget bedre, og det gør jeg da, men foreløbig er det altså Berisha, som har trukket det længste strå.

Søren Søndergaard (EL):

I denne sag er der altså nogle i højre og nogle i venstre side af salen, som stemmer sammen, og for at der ikke skal være nogen misforståelser, vil jeg derfor erklære mig uenig i to konkrete formuleringer, der kom fra henholdsvis Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti.

Jeg er uenig i den vurdering, der går på, at OSCE forstået som en helhed, herunder udenrigsministeren, har taget stilling for Berisha, for det mener jeg ikke at der er belæg for at sige; men jeg mener, at der er belæg for at sige, at den

politik, man har valgt, kan føre til, at man reelt kommer til at støtte Berishas muligheder for at overleve denne situation, og det er noget andet end at sige, at man har taget stilling for Berisha.

Jeg vil også godt sige til Dansk Folkeparti, at Enhedslisten bestemt ikke modsætter sig indblanding i den konflikt, der er i Albanien, for vi mener, at det internationale samfund skal blande sig, og vi mener, at Danmark skal blande sig, men vel at mærke på de demokratiske kræfters side. Det er det, der er det afgørende.

Og så vil jeg afslutningsvis sige til udenrigsministeren:

Vores problem er jo, at vi har en catch 22-situation, som jeg ikke synes udenrigsministeren forholder sig til: På den ene side har vi Berisha støttet af Europarådet, som siger, at borgerkomiteerne skal afvæbnes og opløses som forudsætning for afholdelse af valg. På den anden side har vi borgerkomiteerne, i al beskedenhed støttet af den danske udenrigsminister, hr. Niels Helveg Petersen, som siger, at en forudsætning for, at man kan afvæbne og nedlægge borgerkomiteerne, nok er, at der bliver afholdt et frit og demokratisk valg.

Og det afgørende spørgsmål er, hvordan man forholder sig i den situation, hvor der er to fuldstændig uforenelige modsætninger over for hinanden, og hvor begge parter ikke kan få ret. Det svar får vi ikke fra udenrigsministeren, og vi får heller ikke nogen ideer om, hvordan problemet kan løses, og så må vi jo spørge, hvem det så er, der har bukserne på. Og de, der har bukserne på i den operation, er altså først og fremmest italienerne, og det vil sige den italienske regering, den italienske generalstab og de italienske officerer på stedet, og deres udtalelser er meget foruroligende, for som hr. Gert Petersen fuldstændig korrekt siger, så siger de altså, at de skal være neutrale, og det betyder, at de ikke vil have kontakt til borgerkomiteerne.

Og derfor handler det her måske i virkeligheden om tillid, hvor vi må sige, at en del af Folketinget i hvert fald ikke har tillid til, at de folk, der står i spidsen for denne operation, og det vil sige italienerne, vil forholde sig upartiske i denne sag, og dermed kan det – uanset de gode viljer – reelt blive en støtte til Berisha.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Det er selvfølgelig opgaven for den internationale styrke at være upartisk og ikke at blive involveret i et politisk spil mellem de forskellige grupperinger, som findes i Albanien; det er ind-

lysende. Og i den forbindelse må jeg gøre hr. Gert Petersen og hr. Søren Søndergård opmærksom på, at der er nedsat en styringskomité, som styrken refererer til, og at denne styringskomité består af en repræsentant for hvert af de bidragydende lande, herunder Danmark, at alle beslutninger skal træffes med enstemmighed, og at det altså ikke er sådan, at italienske officerer eller andre kan træffe vilkårlige beslutninger.

Til hr. Gert Petersen vil jeg sige, at hvis hr. Gert Petersen læser selve beslutningsforslaget, så vil han se, hvad der står om styrkens opgave, for dér står der: »Styrken har til opgave at lette en sikker og hurtig levering af humanitær bistand og at bistå med at skabe sikre forhold for de internationale organisationers arbejde i Albanien.« Og det er altså også OSCE, og derfor er det jo en klar tilsnigelse, når hr. Gert Petersen siger, at det intet har med afholdelse af valg at gøre.

Det har masser med afholdelse af valg at gøre, for styrken skal være med til at sikre forholdene for de internationale organisationers arbejde i Albanien.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 89 stemmer (S, V, KF, RV og CD) mod 20 (SF, FP, EL og DF).

Formanden:

Udenrigsministeren vil få meddelelse om denne beslutning.

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Jeg kan her oplyse, at efter ønske fra forslagsstillerne udgår punkt 7 af dagsordenen for mødet i dag.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 29:

Forslag til folketingsbeslutning om etablering af atomvåbenfri zoner i Europa.

Af Keld Albrechtsen (EL) og Gert Petersen (SF) m.fl.

(Fremsat 10/10 96. Første behandling 15/11 96. Betænkning 22/4 97).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Gert Petersen (SF):

Der siges og skrives meget om Danmarks nye internationale aktivisme og om vor høje udenrigspolitiske profil. Og den skal jo så ses i modsætning til tidligere, da vi holdt for lav profil og skutede os i ly af de store.

Men der er helt åbenbart grænser for den høje profilering. Det gælder for eksempel i spørgsmålet om atomvåben. Her gør Danmark, som vi altid har gjort – og tier – selv om betingelserne er helt anderledes, end de var i den kolde krigs dage.

Det får vi demonstreret, når der nu om lidt skal stemmes om dette forslag, selv om det i al beskedenhed kun går ud på, at Danmark skal arbejde for skabelse af atomvåbenfri zoner i Europa.

Så tager de betingede reflekser over, og profilen sænkes ned i gulvhøjde: Alt skal blive, som det var, og være, som det er, og selvstændige initiativer er ikke velsete!

Man skulle ellers mene, at der var brug for dem, for et af de store problemer i forbindelse med, hvad jeg tror kan blive en skæbnesvanger begivenhed, NATO-udvidelsen, er jo netop den risiko, der er for udstationering af kernevåben i nye lande, hvor de hidtil ikke har været, altså i de østeuropæiske lande.

For spørgsmålet er, om man vil holde den mulighed åben, at der udstationeres kernevåben i de central- og østeuropæiske lande, som bliver medlemmer af NATO – hvis det går sådan, og det gør det desværre nok.

Vil man holde den mulighed åben og dermed forgifte klimaet på en meget farlig måde? Eller vil man lukke definitivt for den mulighed og derved bane vej for et afspændt klima? Hvad vil

man arbejde for? Det er jo ikke Danmark, der kan bestemme det, men hvad vil Danmark arbejde for?

Danmark vil åbenbart arbejde for det første, når vi siger nej til at arbejde for atomvåbenfri zoner i Europa, og det betyder, at troen på kernevåbnenes velsignelser ikke er brudt, og så tager man gerne faren og risikoen for en ny kold krig med i købet.

Og jeg vil gøre opmærksom på, at af bemærkningerne til forslaget fremgår det tydeligt, at vi ikke indskrænker tanken om atomvåbenfri zoner i Centraleuropa til lande, der i dag er atomvåbenfri; vi peger også på muligheden for at inddrage dele af Rusland, idet vi udtrykkeligt nævner Kaliningradområdet og Murmanskområdet. Men ikke engang det vil flertallet åbenbart arbejde for.

Forslaget bliver forkastet; det hersker der ingen tvivl om, for det fremgår jo af betænkningen. Men jeg tror ikke, at debatten vil slutte med forkastelsen af dette forslag, for mens flertallet her åbenbart stadig lever i en slags drøm om atomvåbenfredens stabilitet, så har kyndige folk altså peget både på problemet og på udfordringen.

Jeg tænker her på erklæringen sidste år fra den såkaldte Canberra-kommission, der har arbejdet med det australske udenrigsministeriums godkendelse og støtte, og hvor man taler om behovet for »øjeblikkelige og beslutsomme tiltag for at befri verden for kernevåben og den trussel, de udgør«.

Og jeg tænker på en erklæring, der kom fra 59 afgåede topofficerer fra både Øst og Vest, men altså i meget høj grad fra Vest, og hvori de bl.a. fastslår, at kernevåben stadig »udgør en fare for verdens fred, sikkerhed og overlevelse og folkenes tryghed«, og at der nu må »skabes en verden fri for kernevåben«.

Og det er ikke hvem som helst, der kommer med den udtalelse og argumenterer for dét; det er folk, som må formodes at have forstand på sagerne – også selv om jeg ofte har været uenig med dem i deres praktiske politik, men der sker jo noget med fanden, når han bliver gammel og går i kloster og alt det dér: man bliver måske også klogere, og det er vel så det, som det er udtryk for hos underskriverne, som altså er Robert McNamara, den tidligere amerikanske forsvarsminister, general Butler, som i 1992–1994 var chef for USA's atomstyrker, general Goodpaster, også en højstående amerikansk general, og generalerne Galvin og Rogers,